

Приштина, 16. јун - Још један "историјски" дан додат је низу дана који су обележили дуг и превртљив период независности Косова. Али, он не ће бити прослављен еуфорично, иако је управо тај дан, 15. јун 2008. године, онај тренутак када ће држава Косово сазрети, када ће ући у пунолетство, када сама треба да се брине о управљању немладом државом у свету.

За разлику од еуфорије од 17. фебруара која се сматрала оправданом, 15. јун се догађа у околностима сличним онима од јуна 2007. године, када је у Савету безбедности Русија блокирала независност Косова на основу Ахтисаријевог плана. Иста блокада Русије поново је спречила да ступање на снагу Устава Косова добије и печат ОУН, што би омогућило афирмацију и бржи развој Косова.

Амбасаде великих западних сила препоручиле су да се 15. јун не слави онако како то Косовци знају да славе, већ да се припреми достојанствена и, истовремено, скромна церемонија.

У сваком случају, ја лично веома ценим овај датум, јер је и формално, у седишту ОУН, прихваћена нужност одласка УНМИК-а са Косова, али уз компромисну формулацију да ће остати са ограниченом улогом и на одређени рок, док не буду обезбеђени услови за потпуно повлачење.

ОУН је у неку руку и без остатка признао чињеницу да ће од понедељка, 16. јуна, Косовом управљати његова влада и институције, проистекле из слободног гласа, али да ће остати на Косову са реконфигурисаним мандатом администратора српских енклава, тамо где се Цивилна европска мисија и EULEX још увек не осећају спокојно и не желе да уђу тамо без претходног споразума са Београдом. А, споразум са Београдом, не може да буде постигнут, све док још увек није завршен процес формирања владе, који и даље касни, а можда и неће бити завршен сада, већ ће се ићи на понављање избора, који би се можда и показали као успешни.

Али, логика процеса на Косову, још од прошле године, јесте да не треба прихватити руску блокаду и разне српске опструкције. Реализација Ахтисаријевог плана треба да се изведе у целости, што се тиче институција Косова и овлашћених међународних фактора, који су признали независност Косова.

То се догодило и прошле недеље, и јуче, када су институције Косова ставиле печат на све обавезе, а тиме је УНМИК постао немогућа мисија која треба сама да нестане, с обзиром да не функционише инстанца, која ју је послала на Косово.

Условљен и ороченостанак УНМИК-а не треба много да нас брине, иако није и без опасности, јер је убачен у стратегију Србије да ишчупа, ако не у целости, онда макар северни део Косова.

Косову је сада преостала само још једна велика незавршена обавеза, а то је реализација децентрализације и у пракси. Концептуално, то је обављено, али не може да се оживотвори све док је већина оних, у чију се корист остварује овај пројекат, против оквира децентрализације, а то је Република Косово. У том погледу, уколико Београд и Срби са Косова остану упорни, не може да буде решења и потпуне реализације Ахтисаријевог плана, што ће, по свему судећи, отворити и питање поновног разматрања обавезности институција Косова – да неког на силу увуку у систем децентрализоване власти.

Већина грађана Косова, овде мислим пре свега на велику албанску већину, веома је добро схватила зашто треба да се догоди децентрализација и зашто је потребно да се фаворизује српска мањина на Косову.

То је цех који треба платити за независност, у условима када она није стечена само сопственим снагама, већ уз помоћ света. А тај свет, са својим снагама, НАТО-ом и другим политичким мисијама, није ту само да би задовољио тежње Албанаца, већ је његов примарни интерес мир и дугорочна безбедност у региону, а полазећи од тога, формулисан је компромисни пројекат, чији је главни протагониста Финац Ахтисари, који долази из земље која је, када је постала независна, морала да направи још болније компромисе, дајући аутономију и веома висока права шведској мањини у Финској, али која је данас најпозитивнији пример односа већине и мањине у држави са напредном демократијом.

Уколико се буде следио напредни модел обезбеђивања додатних права за српску мањину на Косову, то ни теоретски није погрешан пут, па неће бити погрешан ни у пракси. Али, ипак, верујем да фактори који су у игри, не само Албанци, имају и границу стрпљења.

У дебатама које су у последње време вођене поводом државотворности и формирања нације, као да се разрађује прагматични аспект самог процеса, тако да се, или идеализује теоретски модел и идеја формирања чисто грађанске државе, где се националне вредности сматрају превазиђеним или штетним романтизмом, или се овај процес, напротив, посматра као колосална обмана, где нам се, у име једнакости сваког појединца и грађанина, сервира пројекат који фактички реализује поделу Косова дуж етничких граница.

Лично сам интервенисао у погледу ставова Арбена Џаферија и критике тих ставова које је изнео Хаљил Матоши, али овом приликом не желим више да се удубљујем у то. Желим да дотакнем само једну ствар, а то је: да је Косово постало независно, не захваљујући идејама које је Матоши сам открио у последње време, већ захваљујући оним романтичарима и националистима који су се ангажовали на решавању албанског питања, који су још увек живи и моћни фактор у овој реалности, чак и када подржавају прагматична решења.

Али ни о ЕУ не би требало потхрањивати илузију да је она у сваком погледу шампион демократије и једнакости. Последње гласање Ирске против Лисабонског споразума, ударац је за све државе које теже интеграцији у ЕУ.

Оно што реално треба да нас забрине у најновијој фази одлагања ових процеса је каква ће држава постати Косово. Да ли смо сви ми зрели да се суочимо са изазовима функционалности ове државе, са претњама политичких и економских кругова као и тајних служби, које нису далеко од тога да су сличне својим посестримама, мафијашким структурама у другим земљама у транзицији.

Компликације и нетранспарентност поводом тешког инцидента који се догодио прошле недеље у кући премијера, при чему још увек нису разјашњени ни најелементарнији подаци - да ли је била крађа, индивидуални напад, завера итд. - представљају упозорење да је Република Косово, иако формално сазрела, у многим аспектима још увек адолесцент и може да потпадне под разне лоше утицаје...

(Express)